

De intermediaire kosten van de niet-financiële sector in Curaçao: voorlopige resultaten

Dainadira Eustatius-Martis

Inleiding

In 2014 heeft het CBS, als onderdeel van de Nationale Rekeningen enquête, een onderzoek verricht naar het intermediaire verbruik van bedrijven op Curaçao. Dit onderzoek had betrekking op de kosten gemaakt in 2013. Het intermediaire verbruik van een bedrijf betreft het verbruik van goederen en diensten, al dan niet getransformeerd, gedurende het productieproces van het bedrijf om, aan het einde van dit proces, tot een eindproduct te komen. Dit eindproduct kan eventueel een onderdeel zijn van het productieproces van een ander bedrijf.

Een voorbeeld van goederen die getransformeerd worden in het productieproces zijn grondstoffen, bijvoorbeeld hout dat bewerkt wordt tot meubelen. Er zijn ook goederen die nauwelijks getransformeerd worden gedurende het productieproces. Dit komt voornamelijk voor bij het bedrijfstak Handel: deze goederen treden in grote hoeveelheden toe tot het productieproces en bestaan aan het einde daarvan uit hetzelfde goed maar in kleinere aantallen (stuks, dozijnen etc.).

Daarnaast zijn er intermediaire goederen die opgebruikt worden tijdens het productieproces, bijvoorbeeld elektriciteit, water, gas, brandstof. Ook de diensten worden tijdens het productieproces opgebruikt: de tijd (aantal uren/minuten) besteedt aan het verlenen van een dienst aan het ene bedrijf kan niet gebruikt worden voor diensten aan een ander.

Het verbruik van duurzame goederen, dit zijn goederen met een verwachte levensduur langer dan 1 jaar, bijvoorbeeld auto's, machines, computers, worden niet gerekend tot het intermediaire verbruik. Deze goederen worden in de Nationale Rekeningen als investering aangeduid. Ook de personeelskosten en de afschrijvingen op vaste activa worden uitgesloten.

De intermediaire kosten zijn dus slechts een deel van de kosten die het bedrijf maakt om haar product of dienst te kunnen leveren.

Het onderzoek naar het intermediaire verbruik van bedrijven op Curaçao wordt om de vijf jaar gehouden. Het doel is om inzicht te krijgen in de structuur van de intermediaire kosten (verbruik van type producten/diensten) van de bedrijven. Dit in tegenstelling tot de jaarlijkse Nationale Rekeningen enquête waar de aandacht gericht is op de totaliteit van deze kosten.

De intermediaire kosten dienen als grondslag voor het opstellen van de vraag- en aanbodstabellen, wat een onderdeel is van de Nationale Rekeningen. Deze tabellen geven inzicht in de intermediaire leveringen, de finale consumptieve bestedingen, investeringen en exporten die samen de vraag naar goederen vormen. Daarnaast geven de tabellen inzicht in het aanbod van goederen en diensten. Deze is opgebouwd uit lokaal geproduceerde en geïmporteerde goederen en diensten.

Het artikel presenteert de voorlopige resultaten van het onderzoek naar de intermediaire kosten van bedrijven van de niet-financiële sector. Eerst wordt het aandeel van de intermediaire kosten per bedrijfstak en de voornaamste producten en diensten van de niet-financiële sector gepresenteerd. Daarna wordt per bedrijfstak de belangrijkste producten en diensten besproken.

Methodologie

De data is verzameld in de periode juni 2014 tot en met januari 2015. Een totaal van 1355 bedrijven zijn geselecteerd om aan het onderzoek te participeren. De steekproef van de Nationale Rekeningen enquête is gebruikt voor het onderzoek naar het intermediaire verbruik van bedrijven. Voor de steekproef worden alle grote bedrijven (vanaf 10 werknemers) geselecteerd en van de kleine bedrijven (minder dan 10 werknemers) wordt een steekproef getrokken²¹.

In totaal hebben 752 bedrijven gerespondeerd. Aan de hand van een vragenformulier hebben deze bedrijven een specificatie gegeven van de verschillende soorten aangekochte goederen, materialen, grondstoffen en overige kosten (ook diensten) die betrekking hebben op de bedrijfsvoering in 2013.

De responderende bedrijven zijn vergeleken met een lijst van belangrijke bedrijven (de bedrijven met het grootste marktaandeel per bedrijfstak) om te toetsen of de belangrijkste bedrijven gerespondeerd hebben. Voor de bedrijfstakken 'horeca', 'transport en communicatie' en 'zakelijke dienstverlening' ontbreekt respons van enkele belangrijke bedrijven.

De bedrijven zijn, conform het systeem van Nationale Rekeningen '93²² en ISIC Rev. 3²³, ingedeeld bij de corresponderende institutionele sectoren²⁴ en bedrijfstakken respectievelijk. Voor elke institutionele sector is de responsdata per product/ dienst en per bedrijfstak getotaliseerd. Zo is een overzicht ontstaan van de kosten aan de verschillende producten en diensten per bedrijfstak per institutionele sector van de

²¹ Voor de kleine bedrijven geldt dat, wanneer ze in de steekproef vallen, zij verplicht zijn om vier achtereenvolgende jaren te participeren. Bovendien wordt bij het trekken van de steekproef rekening mee gehouden dat alle sectoren en bedrijfstakken vertegenwoordigd moeten worden. Dit betekent dat de steekproef onder kleine bedrijven geen a-selecte steekproef is.

²² Het systeem van Nationale Rekeningen '93 geeft aanbevolen concepten en definities voor het opstellen van de Nationale Rekeningen van elk land

²³ Internationale standaard van industriële classificaties voor economische activiteiten, revisie 3

²⁴ In het systeem van Nationale Rekeningen, worden 5 institutionele sectoren onderscheiden: de financiële sector, de niet-financiële sector, huishoudens, sector overheid en instituties zonder winstoogmerk in dienst van huishoudens.

bedrijven die gerespondeerd hebben. Hierna is het aandeel van het verbruik van elk product/ dienst in het totaal van de corresponderende sector berekend. Aan de hand van dit aandeel en het totale intermediair verbruik van de sector voor het jaar 2012²⁵, afkomstig van de Nationale Rekeningen, is het werkelijk verbruik per product en per bedrijfstak voor elke institutionele sector geschat voor het jaar 2012. In het artikel worden enkel de belangrijkste producten en diensten gepresenteerd.

Definities

Intermediaire verbruik (kosten): het verbruik (kosten) van goederen en diensten, al dan niet getransformeerd, gedurende het productieproces van een bedrijf om, aan het einde van dit proces, tot een eindproduct te komen. De personeelskosten en de afschrijvingen op vaste activa worden echter van de intermediaire kosten uitgesloten.

Niet-financiële sector: institutionele entiteiten die zich bezig houden met productie van marktgoederen (en diensten) én niet-financiële diensten. Met marktgoederen wordt bedoeld dat deze goederen verkocht worden tegen een prijs dat de productiekosten kan dekken.

Overige diensten: schoonmaak, werk van derden, entertainment, overige reparatie (m.u.v. gebouwen, transportmiddelen en machines).

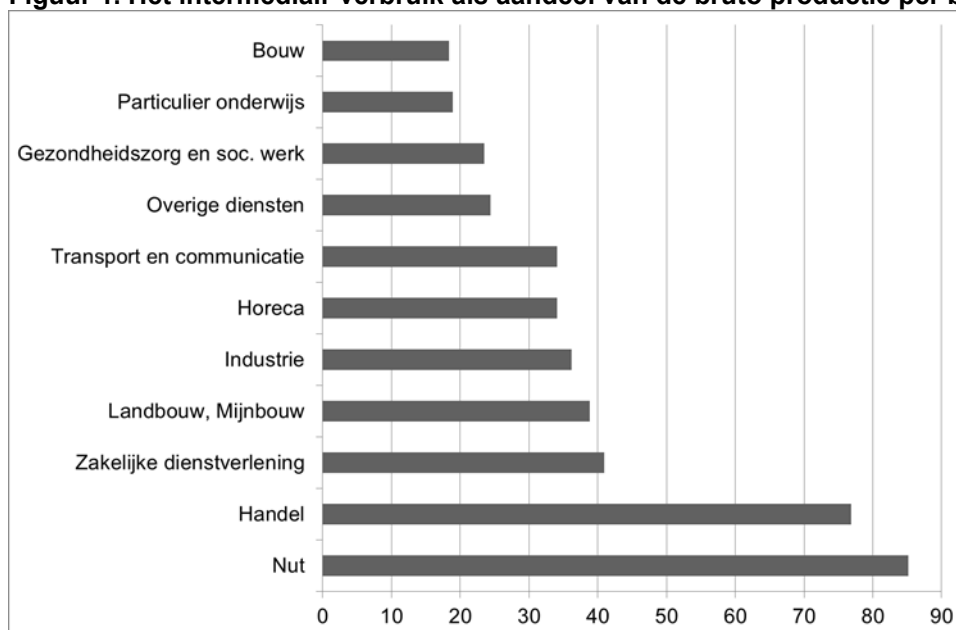
Professionele diensten: activiteiten van accountants- en administratiekantoren, beveiliging, consultancy, fiscaal en juridisch advies, activiteiten van marketing, reclame- en advertentie bureau's, bouwkundig en andere technisch advies, onderzoek en ontwikkeling, arbeidsbureau's.

Het intermediaire verbruik van de niet-financiële sector

Het intermediaire verbruik van de niet-financiële sector voor het jaar 2012 is geschat op NAF. 4.105,9 miljoen en de bruto productie op NAF. 7.266,7 miljoen. Dit betekent dat de bruto productie van de niet-financiële sector in 2012 voor bijna 57 procent uit intermediaire kosten bestond. De toegevoegde waarde bedroeg ruim 43 procent. Figuur 1 toont het aandeel van de intermediaire kosten in de bruto productie van de verschillende bedrijfstakken in 2012. De bedrijfstak 'nut' had de hoogste intermediaire kosten in relatie tot haar bruto productie: de intermediaire kosten bedroegen in 2012 ruim 85 procent van de bruto productie. De bedrijfstak 'bouw' had de geringste intermediaire kosten in verhouding tot haar bruto productie (18%).

²⁵ Op het moment van analyse was het intermediaire verbruik van 2013 nog niet bekend.

Figuur 1. Het intermediair verbruik als aandeel van de bruto productie per bedrijfstak

Tabel 1 toont de bedrijfstakken van de niet-financiële sector en het aandeel van de intermediaire kosten per bedrijfstak. Zoals uit de tabel valt af te leiden, neemt de bedrijfstak 'handel' het grootste gedeelte (54%) van de intermediaire kosten voor haar rekening, gevolgd door de nutsbedrijven (19%). De bedrijfstakken met het geringste aandeel van de intermediaire kosten zijn 'particulier onderwijs' en 'landbouw en mijnbouw'. Bij deze twee bedrijfstakken is het aandeel lager dan één procent.

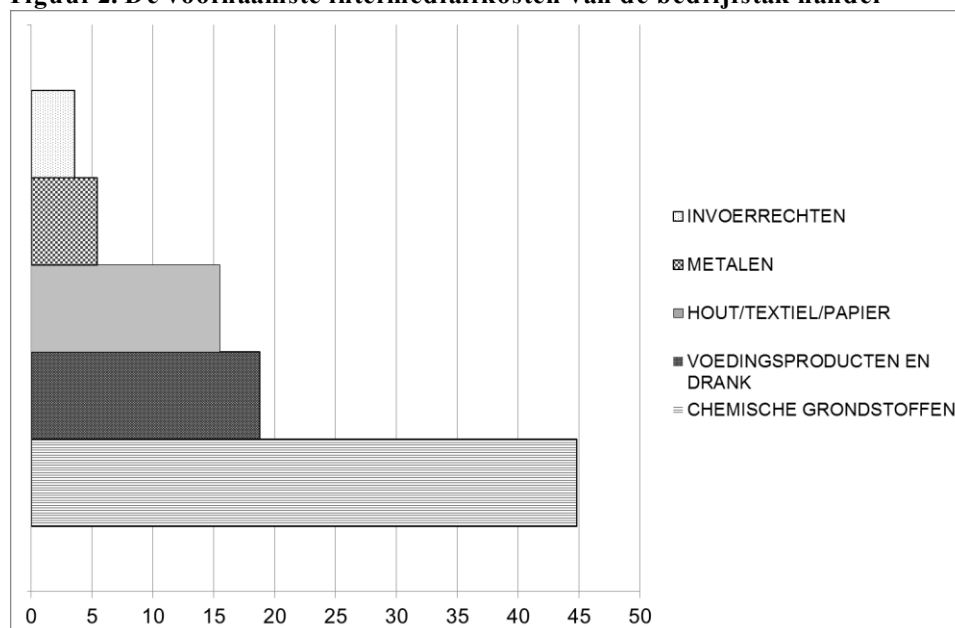
Wanneer gekeken wordt naar het verbruik van goederen en diensten voor de niet-financiële sector valt op dat het intermediaire verbruik voornamelijk uit aankoop van chemische grondstoffen (30%), aankoop van producten van metaal (15%), aankoop van voedingsproducten en drank (11%), aankoop van hout/ textiel/ papier (9%), verbruik van professionele diensten (7%) en het verbruik van elektriciteit en water (4%) bestaat.

Tabel 1. Aandeel intermediair verbruik per bedrijfstak in totaal van de niet-financiële sector	
Handel	53.8
Elektriciteit, gas en water	18.7
Transport en communicatie	7.7
Zakelijke dienstverlening	6.6
Industrie	5.1
Horeca	3.0
Gezondheidszorg en sociaal werk	2.0
Bouw	1.6
Overige diensten	1.1
Landbouw en Mijnbouw	0.2
Particulier onderwijs	0.1

Handel²⁶

De bedrijfstak handel neemt meer dan 50 procent van de kosten van de niet-financiële sector voor haar rekening. Deze bedrijfstak wordt gekarakteriseerd door inkoop en doorverkoop van goederen. De intermediaire kosten betreffen dus voornamelijk de aankoop van de goederen die er doorverkocht worden. Voor deze bedrijfstak op Curaçao bestaan de kosten voornamelijk uit de aankoop van chemische grondstoffen (45%), de aankoop van voedingsproducten en drank (19%), de aankoop van goederen van hout/ textiel/ papier (15%). Ook de aankoop van producten van metaal en invoerrechten vormen een belangrijk onderdeel van de intermediaire kosten met 5 en 4 procent respectievelijk.

Figuur 2. De voornaamste intermediairekosten van de bedrijfstak handel

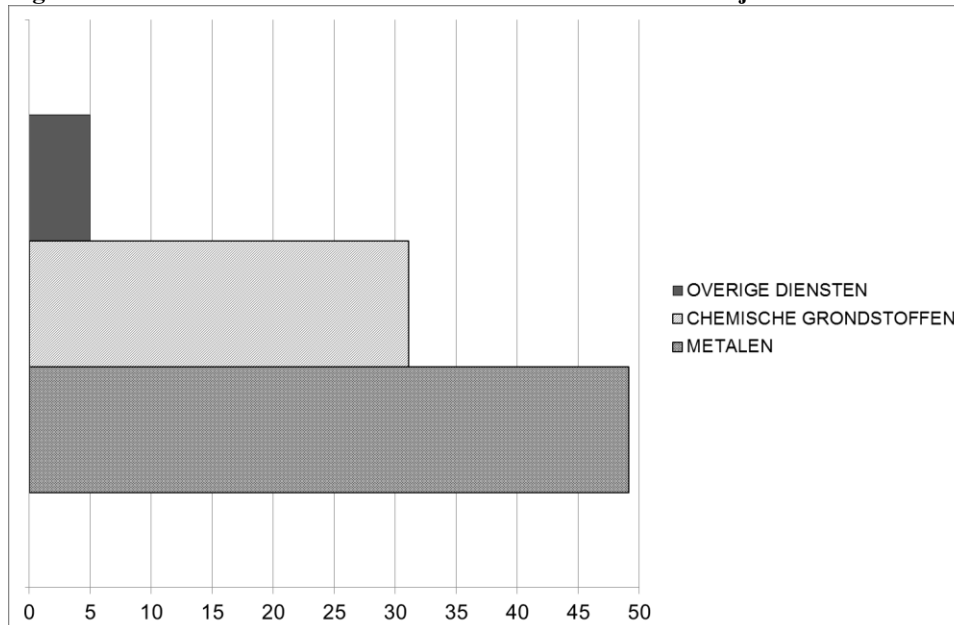
²⁶ N=180

Elektriciteit, gas en water²⁷

Deze bedrijfstak neemt een middenpositie voor wat betreft het verbruik van goederen en diensten in het totaal van de niet-financiële sector (19%). De bedrijfstak betreft bedrijven die elektriciteit, gas, water produceren en distribueren. De intermediaire kosten bestaan vooral uit materiaal om in de productie en distributie te kunnen voorzien.

De bedrijven maken voornamelijk gebruik van materialen van metaal (49%) en van chemische grondstoffen (31%). Verder maken de bedrijven in deze bedrijfstak ook gebruik van overige diensten (5%).

Figuur 3. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak elektriciteit, gas en water

Transport en communicatie²⁸

Bij transport en communicatie is het aandeel van de intermediaire kosten in het totaal van de niet-financiële sector relatief gering (8%). Transport en communicatie betreft vervoer van goederen en personen via land, water en lucht, aanverwante diensten zoals reisorganisaties en post en telecommunicatie diensten.

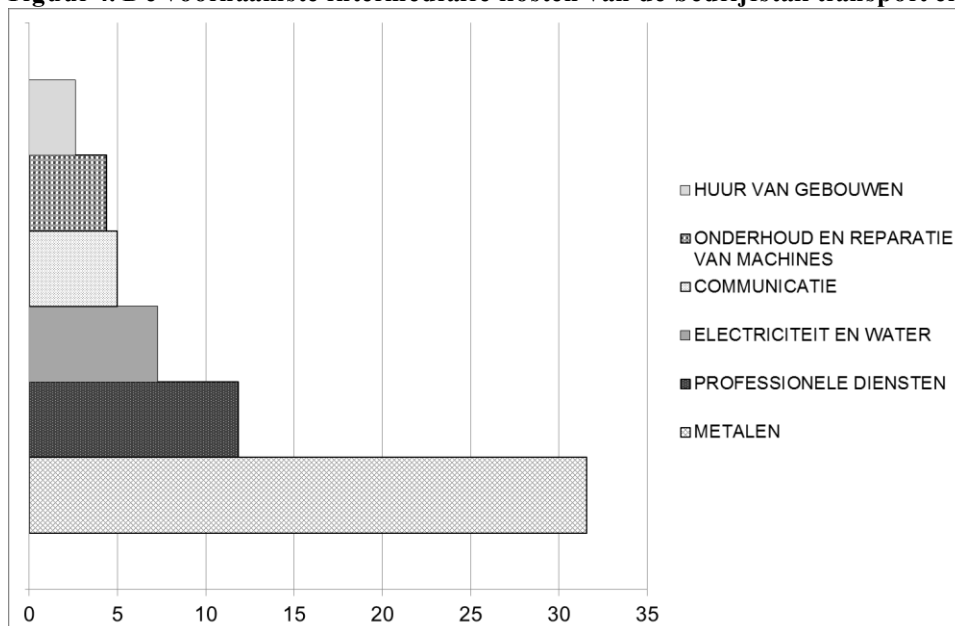
De voornaamste kosten voor de bedrijfstak zijn de aankoop van goederen van metaal (32%) en het verbruik van professionele diensten (12%). Verder maken de bedrijven uit deze bedrijfstak gebruik van

²⁷ N=4

²⁸ N=44

elektriciteit en water (7%), communicatie (telefoon, internet, post etc.; 5%), onderhoud en reparatie van machines (4%) en huur van gebouwen (3%).

Figuur 4. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak transport en communicatie

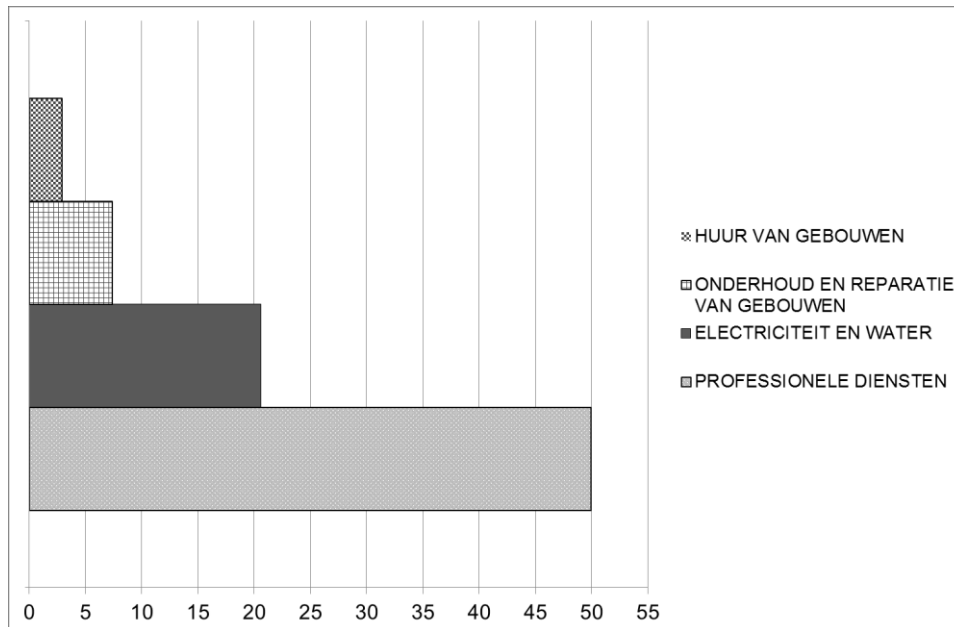
Zakelijke dienstverlening²⁹

Voor deze bedrijfstak zijn de intermediaire kosten ook ongeveer 8 procent van de totale intermediaire kosten van de niet-financiële sector. De bedrijfstak omvat bedrijven met activiteiten in verhuur van gebouwen en goederen, onderzoek en ontwikkeling, consultancy, administratief, fiscaal en juridisch advies, beveiliging, marketing, reclame- en advertentie, technisch advies en arbeidsbemiddeling.

De bedrijfstak maakt voornamelijk gebruik van diensten binnen de eigen bedrijfstak. De voornaamste kosten zijn het verbruik van professionele diensten (50%), waarvan kosten van beveiliging het overgrote deel van de kosten van de bedrijfstak in beslag neemt (44%). Verder vormen het verbruik van elektriciteit en water (21%), onderhoud en reparatie van gebouwen (7%) en huur van gebouwen (3%) substantiële kostenposten.

²⁹ N=71

Figuur 5. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak zakelijke dienstverlening

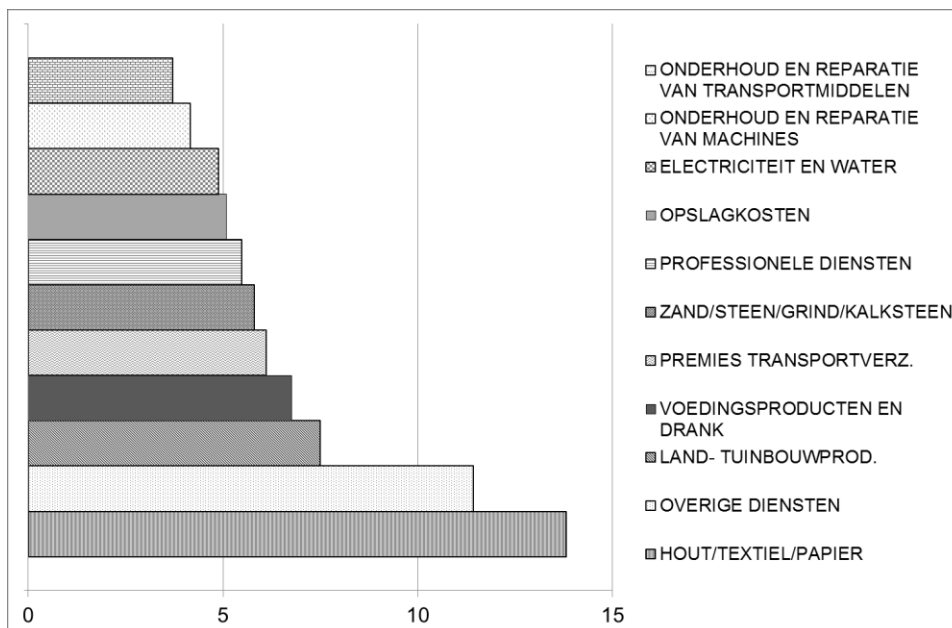

Industrie³⁰

De bedrijfstak industrie neemt vijf procent van de intermediaire kosten van de niet-financiële sector voor haar rekening. Bij deze bedrijfstak gaat het om het transformeren van grondstoffen of halffabricaten in eindproducten. De kosten bestaan grotendeels uit de aankoop van materialen van hout/ textiel/ papier (14%), het verbruik van overige diensten (11%), aankoop van land- en tuinbouw producten (7%), aankoop van voedingsproducten en drank (7%), betaling premies voor transportverzekering (6%), aankoop van zand/ steen/ grind/ kalksteen (6%) , het verbruik van professionele diensten (5%), opslagkosten (5%), verbruik van elektriciteit en water (5%), kosten voor onderhoud en reparatie van machines (4%) en kosten voor onderhoud en reparatie van transportmiddelen (4%).

³⁰ N=41

Figuur 6. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak industrie

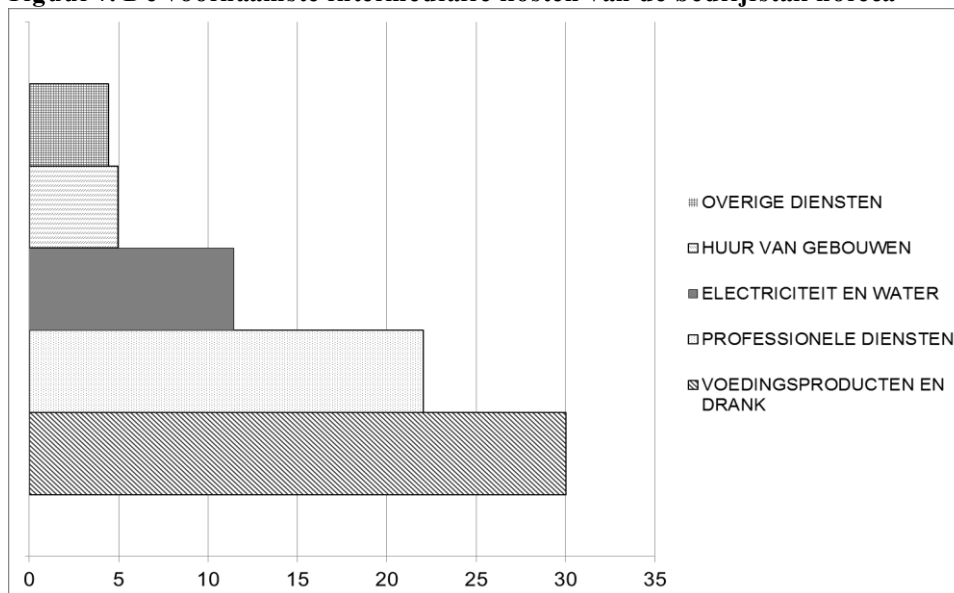
Horeca³¹

De bedrijfstak horeca heeft een relatief laag aandeel van intermediaire kosten in het totale intermediaire verbruik van de niet-financiële sector (3%). De bedrijfstak bestaat uit accommodaties voor kort verblijf en restaurants, cafe's etc.

De intermediaire kosten bestaan voornamelijk uit de aankoop van voedingsproducten en drank (30%) en het verbruik van professionele diensten (22%) als kosten. Ook het verbruik van elektriciteit en water is hoog (11%). Andere relatief hoge kostenposten zijn huur van gebouwen (5%) en overige diensten (4%).

³¹ N=51

Figuur 7. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak horeca

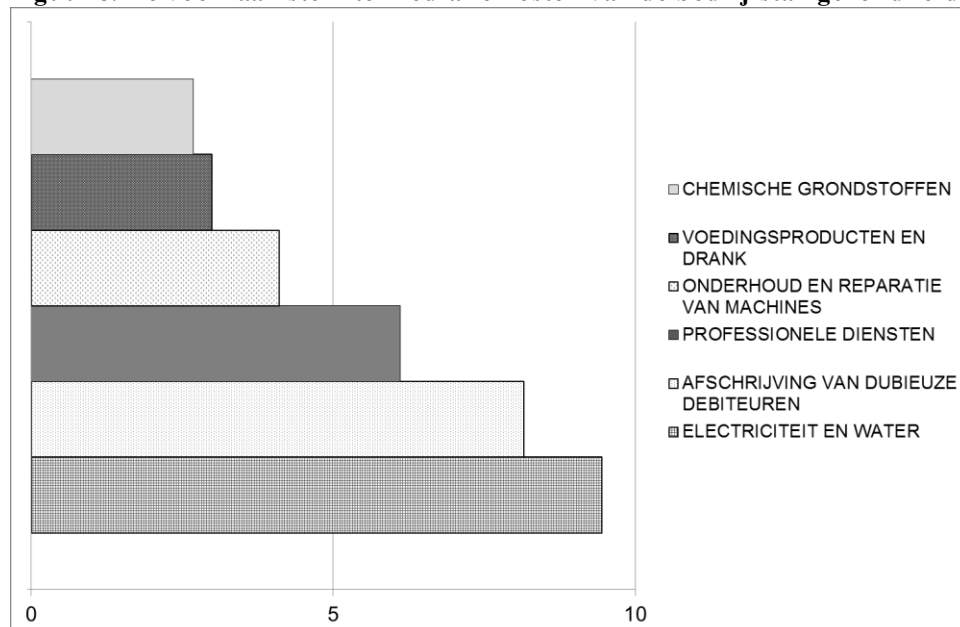
Gezondheidszorg en sociaal werk³²

Voor de bedrijfstak gezondheidszorg en sociaal werk ook is het aandeel van intermediaire kosten in de niet-financiële sector relatief laag (2%). De activiteiten in deze bedrijfstak bestaan uit ziekenhuiszorg en andere medische en paramedische zorg, dierenzorg en sociale hulpactiviteiten met en zonder accommodatie.

De intermediaire kosten bestaan grotendeels uit het verbruik van elektriciteit en water (9%), afschrijving van dubieuze debiteuren (8%), het verbruik van professionele diensten (6%), kosten voor onderhoud en reparatie van machines (4%), de aankoop van voedingsproducten en drank (3%) en van chemische grondstoffen (3%).

³² N=23

Figuur 8. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak gezondheidszorg en sociaal werk

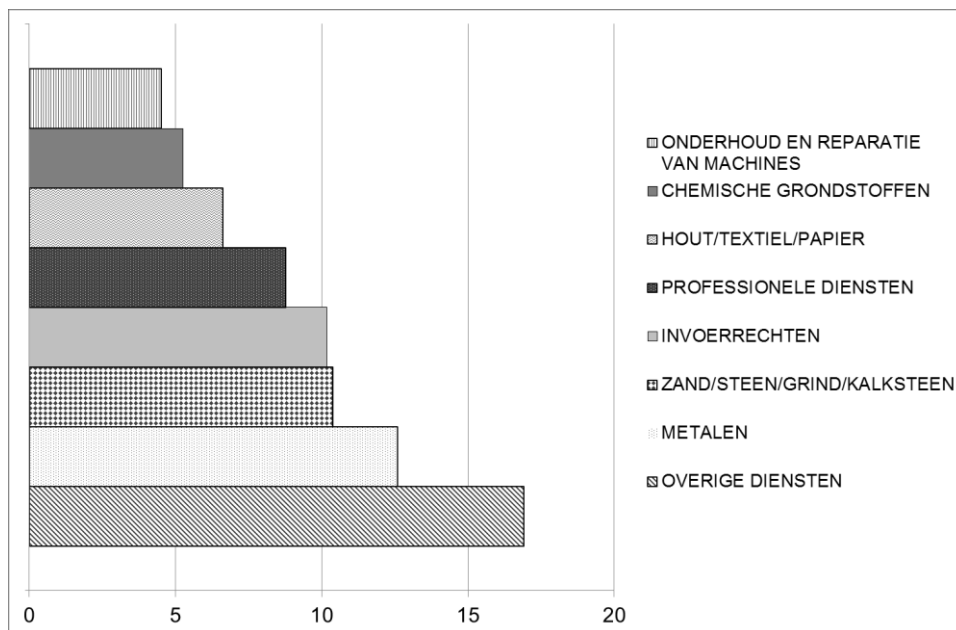
Bouw³³

Het aandeel van de intermediaire kosten van deze bedrijfstak binnen de totale kosten van de niet-financiële sector is bijna twee procent. De bedrijfstak bestaat uit bedrijven die bouwdiensten in de ruimste zin van het woord verlenen, o.a. verhuur van bouwmachines, terrein voorbereiding, bouw, installatie en afwerking en civiele techniek.

De intermediaire kosten van het bedrijfstak bestaan grotendeels uit het verbruik van overige diensten (17%), aankoop van materialen van metaal (13%), aankoop van producten van zand/ steen/ grind/ kalksteen (10%), het betalen van invoerrechten (10%), het verbruik van professionele diensten (9%), de aankoop van hout/ textiel/ papier (7%), de aankoop van chemische grondstoffen (5%) en kosten voor onderhoud en reparatie van machines (5%).

³³ N=27

Figuur 9. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak bouw

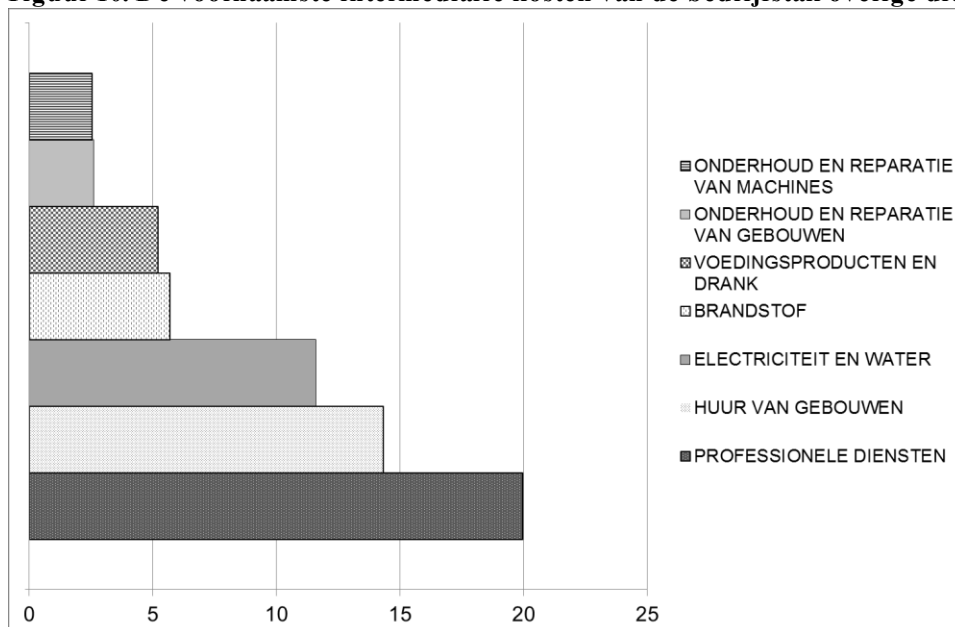
Overige diensten³⁴

Ook de bedrijfstak overige diensten heeft een relatief laag aandeel van intermediaire kosten in de niet-financiële sector (1%). De activiteiten binnen de bedrijfstak bestaan uit o.a. recreatieve, culturele en sportieve activiteiten, lidmaatschapsactiviteiten van werkgevers- en werknemersorganisaties, religieuze en politieke organisaties, persoonlijke dienstverlening (wasserijen, haar- en schoonheidssalons etc.) en riolering en sanitaire diensten.

De bedrijfstak maakt voornamelijk gebruik van professionele diensten (20%), huur van gebouwen (14%) en elektriciteit en water (12%). Verder zijn brandstofkosten (6%), de aankoop van voedingsproducten en drank (5%), kosten voor onderhoud en reparatie van gebouwen (3%) en kosten voor onderhoud en reparatie van machines (3%) substantiële kostenposten.

³⁴ N=32

Figuur 10. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak overige diensten

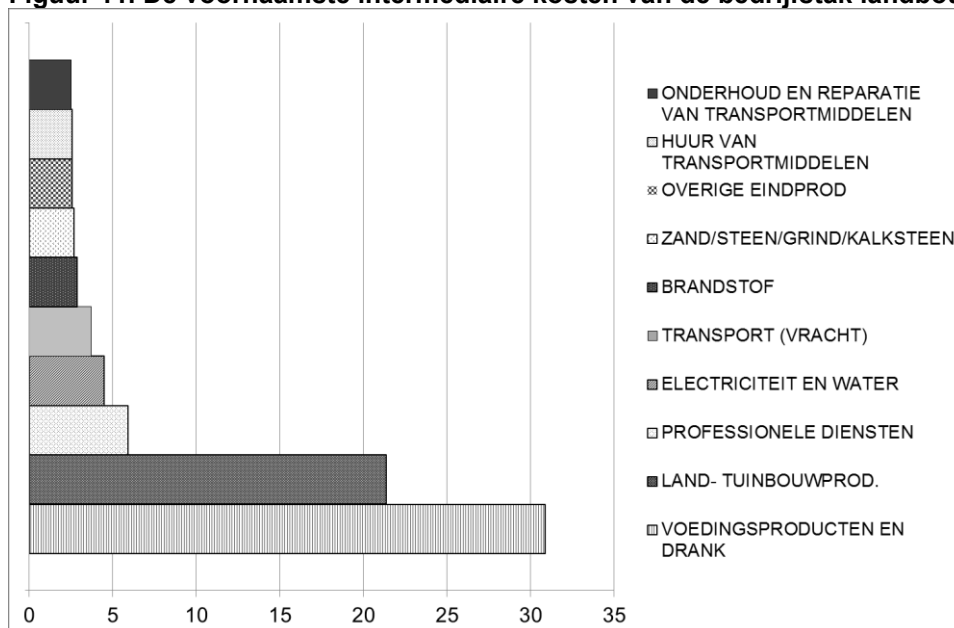
Landbouw en Mijnbouw³⁵

Deze bedrijfstak heeft een zeer laag aandeel in de totale intermediaire kosten van de niet-financiële sector (minder dan 1%). De activiteiten bestaan o.a. uit het kweken van groente, fruit en andere gewassen en planten, veeteelt, visserij, ontwerp en uitvoering van landscaping, aanleggen van irrigatiesystemen en winning van delfstoffen.

Voor deze bedrijfstak bestaan de kosten voornamelijk uit aankoop van voedingsproducten en drank (31%) en van land- en tuinbouwproducten (21%). Verder bestaan de kosten uit het verbruik van professionele diensten (6%), verbruik van elektriciteit en water (4%), vrachtkosten (4%), aankoop van brandstof (3%), zand/ steen/ grind/ kalksteen (3%), aankoop van andere eindproducten (3%), huur van transportmiddelen (3%) en onderhoud en reparatie van transportmiddelen (3%).

³⁵ N=12

Figuur 11. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak landbouw en mijnbouw

Particulier onderwijs³⁶

Particulier onderwijs is de bedrijfstak met de laagste aandeel van intermediaire kosten in de niet-financiële sector. De bedrijfstak omvat instellingen of individuele personen die primair, secundair en/ of tertiair onderwijs verzorgen³⁷, voltijds of deeltijds, en volwassen educatie.

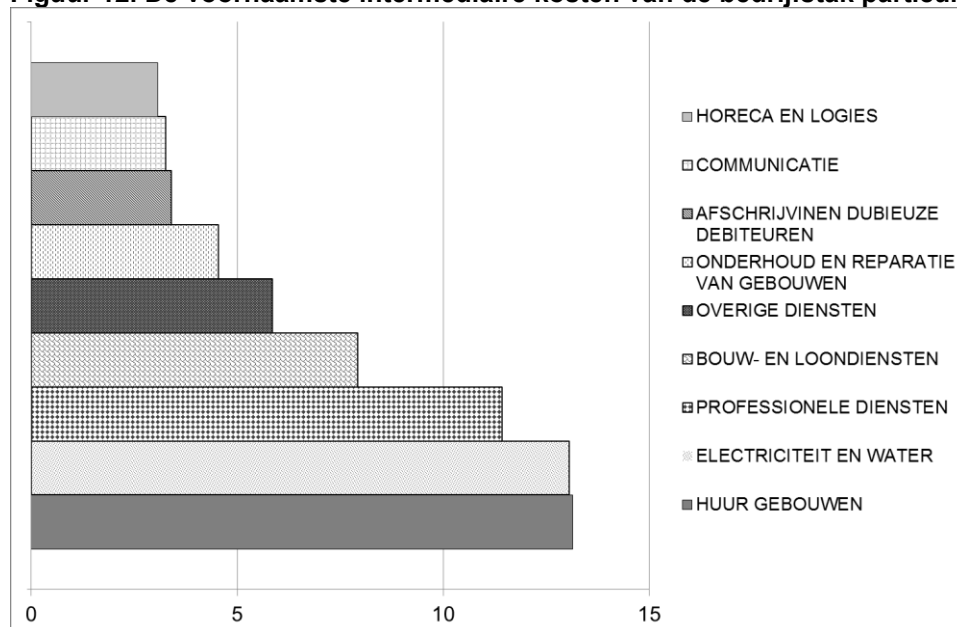
De intermediaire kosten voor deze bedrijfstak bestaan grotendeels uit de huur van gebouwen (13%), het verbruik van elektriciteit en water (13%), verbruik van professionele diensten (11%), kosten voor bouw- en loondiensten³⁸ (8%), kosten voor overige diensten (schoonmaak, werk van derden etc.; 6%), onderhoud en reparatie van gebouwen (5%), afschrijving dubieuze debiteuren (3%), communicatiekosten (3%) en kosten van horeca en logies (3%).

³⁶ N=7

³⁷ Dit zijn alleen de onderwijsinstellingen die marktconform produceren. Dat zijn de instellingen die een significante prijs vragen voor de geleverde diensten. Voor het onderscheid tussen markt en niet-marktconform wordt de 50%-regel gebruikt. Dit houdt in dat, indien de verkoopopbrengsten structureel hoger zijn dan 50% van de productiekosten, de instelling marktconform opereert. De onderwijsinstellingen die onder het Rooms Katholieke Schoolbestuur en de Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs vallen, produceren niet-markconform en zijn dus niet in het onderzoek meegenomen.

³⁸ Voorbeelden van bouw- en loondiensten zijn loodgieterswerk, installatie en reparatie van air-conditioning systemen, antennes, alarm systemen, sproei systemen, lift etc., reparatie van ramen en deuren etc.

Figuur 12. De voornaamste intermediaire kosten van de bedrijfstak particulier onderwijs

Conclusie

De intermediaire kosten zijn een deel van de kosten die het bedrijf maakt om haar product of dienst te kunnen leveren. De personeelskosten en de afschrijvingen op vaste activa zijn van de intermediaire kosten uitgesloten.

In 2012 bedroeg het intermediaire verbruik van de niet-financiële sector bijna 57 procent van de bruto productie. De toegevoegde waarde bedroeg ruim 43 procent.

De bedrijfstak die, voor wat betreft waarde van de intermediaire kosten vergeleken met de totale niet-financiële sector, domineert is 'handel', met bijna 54 procent van de intermediaire kosten van de sector. Deze bedrijfstak heeft voornamelijk de aankoop van chemische grondstoffen, voedingsproducten en drank en producten van hout/ textiel/ papier als intermediaire kosten.

Handel wordt gevuld door de bedrijfstak 'elektriciteit, gas en water'. Deze bedrijfstak neemt een middenpositie voor wat betreft de waarde van het verbruik van goederen en diensten in de sector (19%) en maakt vooral gebruik van materialen van metaal en chemische grondstoffen.

Verder zijn er diverse bedrijfstakken met hoge kosten aan professionele diensten, o.a. 'horeca', 'transport en communicatie', 'zakelijke diensten' en 'overige diensten' en aan elektriciteit en water, o.a. 'horeca', 'zakelijke diensten', 'particulier onderwijs' en 'overige diensten'.

Hierdoor bestaat het intermediaire verbruik van de niet-financiële sector vooral uit aankoop van chemische grondstoffen, aankoop van metalen, aankoop van voedingsproducten en drank, aankoop van hout/ textiel/ papier, verbruik van professionele diensten en verbruik van elektriciteit en water.

Bijlage: lijst van de producten en diensten

Soort grondstoffen, materialen en goederen:
landbouw/ tuinbouwproducten/ visserij
zout (mineraal)
zand/ steen/ grind/ kalksteen
voedingsproducten
dranken
chemische grondstoffen
metalen
hout/ textiel/ papier
Overige kosten:
invoerrechten
vrachtkosten:
-lucht
-land
-zee
opslagkosten
premies transportverzekeringen
Specificatie overige operationele kosten:
afschrijvingen dubieuze debiteuren, incurante voorraden, toevoegingen aan reserves, goodwill
assurantiebemiddeling
bouw en loondiensten
brandstoffen
communicatie (telefoon, internet, fax, mobiel, post en overige communicatie)
eindproducten van hout, textiel
gezondheidsdiensten
horeca en logiesverstrekking (o.a. reis-en verblijfskosten)
huur: gebouwen
transportmiddelen
machines
levensverzekeringen
onderdelen van: computers
auto's
overig vervoer
onderhoud en reparatie: gebouwen
transportmiddelen (geen schepen)
machines
overige diensten (schoonmaak, werk van derden, entertainment, overige reparatie)
overige eindproducten
particulier onderwijs
professionele diensten: accountantskosten, administratie kosten
beveiliging
consultancy, advies, juridische kosten
marketing, reclame- en advertentie
onderzoek en ontwikkeling
andere professionele diensten:
schadeverzekeringen
scheepsreparatie
transportondersteunende kosten en verwante activiteiten, reisbureaus

utiliteitskosten: elektriciteit
water
kookgas
voedingsproducten
kosten niet elders genoemd